

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

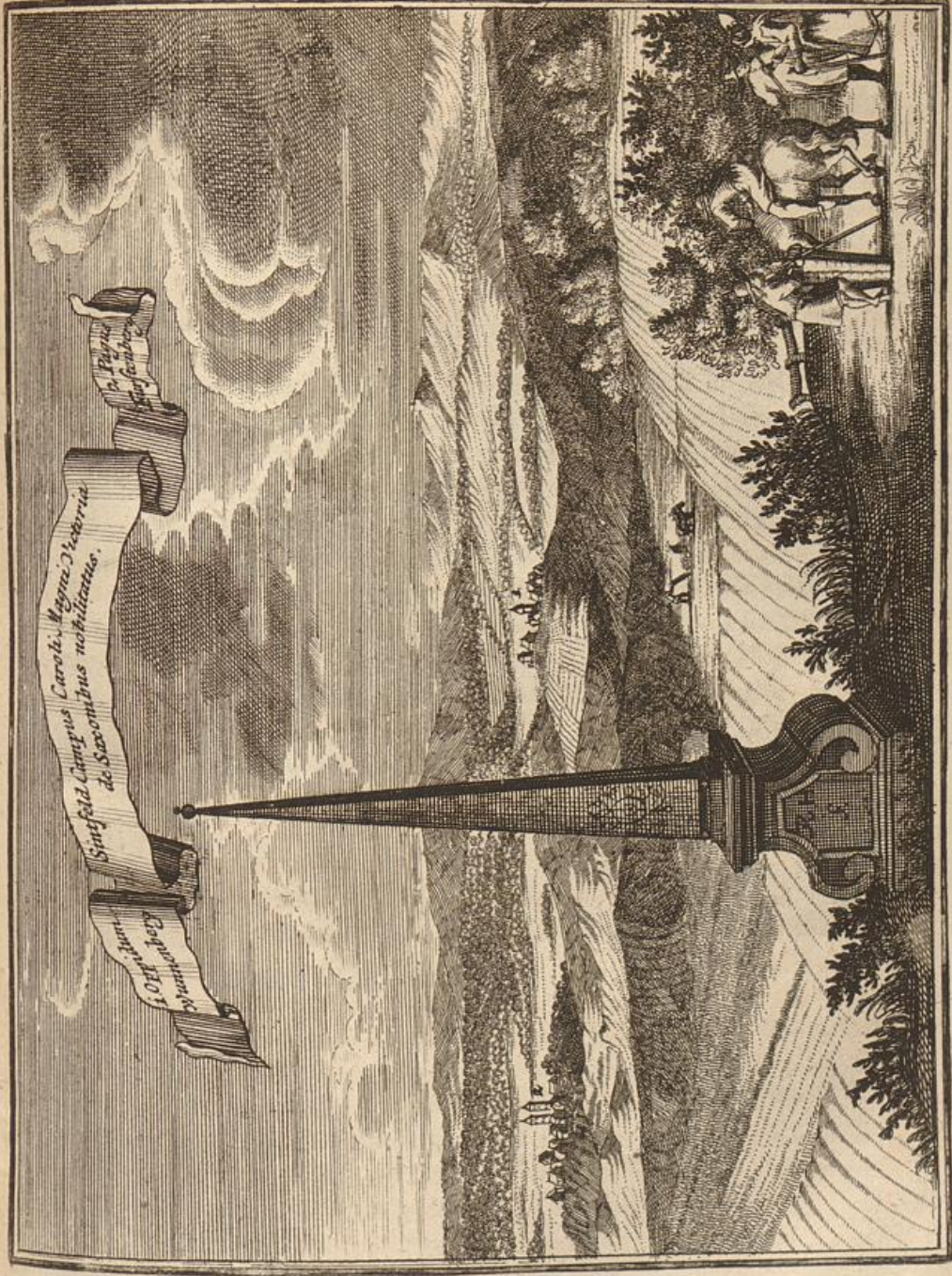
Monumenta Paderbornensia

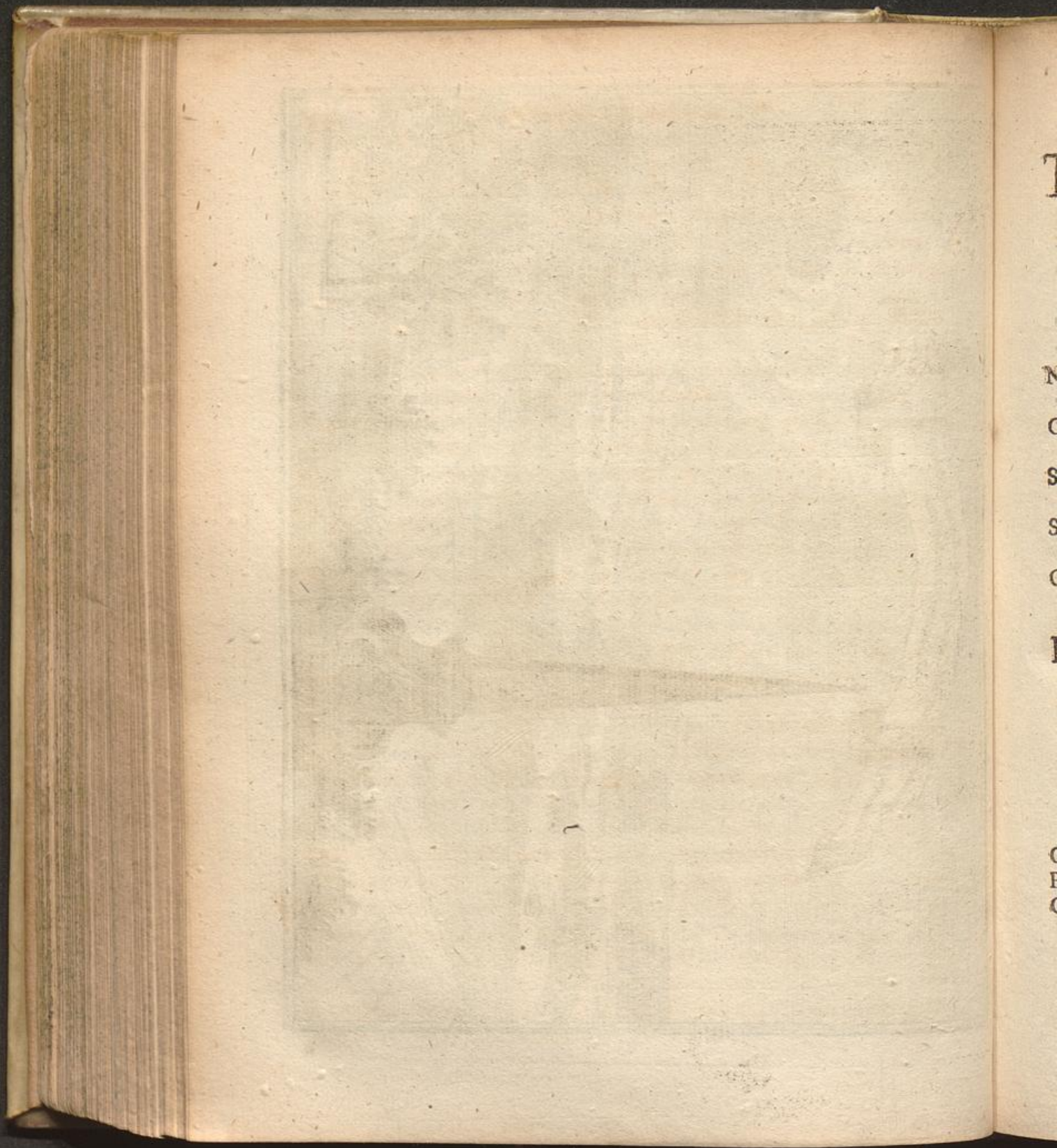
Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

Tropaea Caroli M. Francorum Regis, in campo Sintfeld.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

T
N
C
S
S
C
I
C
E
C

TROPÆA CAROLI M.
FRANCORUM REGIS,
IN CAMPO SINTFELD.
MEMORIÆ SACRUM

NUNC. UBI. FERTILIBUS. LATE. FLAVESCIT. ARISTIS
TAM. CERERI. GRATUS. QUAM. SPATIOSUS. AGER
OLIM. CAMPUS. ERAT. QUO. PRÆLIA. SAXO. MINATUS
FRANCORUM. SIGNIS. OBVIA. SIGNA. TULIT
SED. VICTUS. CESSIT. TITULO. VICTORIA. DONAT
MOENIA. VICINO. CONSPICIENDA. JUGO
SI. MARATHON. PERSIS. NOMEN. FATALE. PEREMPTIS
MILTIADÆ. JACTAT. CLARA. TROPÆA. DUCIS
GLORIA. MAJOR. ERIT. CAROLI. QUI. PARCERE. VICTIS
MALUIT. HOSTILI. QUAM. JUGULARE. MANU

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BARO
DE. FURSTENBERG

CAROLO. MAGNO. FRANCORUM. REGI. SAXONI-
BUS. IN. CAMPO. SINTFELD. AN. DCCXCIV. SUBA-
CTIS. ET. TERTIA. EORUM. PARTE. ALIO. TRA-
DUCTA. DE. RELIGIONE. CHRISTIANA. ET. PU-
BLICA. TRANQUILLITATE
OPTIME. MERITO

M. H. P

Aa

NO-

NOTÆ.

1. TAM CERERI GRATUS, QUAM SPATIOSUS AGER.] Quamvis hic ager longè latè que patens frumentis hodie abundet, fertiliores tamen segetes illic olim provenisse credibile est, quando frequentibus pagis habitatus diligentius colebatur; qui plerique omnes unà cum oppido *Blankenroda* *Susatensi* bello vastati, *Theodorico* *Coloniensi* Archiepiscopo & Administratori *Paderbornensi*, suum debent excidium. Tanti *Ecclesiæ Paderbornensi*, cujus *Susatum* nihil intererat, primum stetit consilium, potentiolem è vicinia Principem cooptandi; qui hanc insuper gratiam *Paderbornensibus* retulit, ut à *Martino V. Pont. Max. An. 1429. VIII. Kal. Decemb. Pontif. ejus An. 13.* clam impetratis *UNIONIS* literis, diocesi in *Paderanam* *Coloniensi* conjungere & subicere studuerit. Sed hæc illius molitio frustra fuit, siquidem *Eugenius IV. Pont. Max.* ab universis *Paderbornensis* diocesis ordinibus de vero *Ecclesiæ* statu certior factus, hanc *Martini unionem* malâ fide quæsitam, diplomate suo *An. 1431. VI. Kal. Julii, Pontif. An. 1.* rescidit, & *Ecclesiam Paderbornensem* Antistitis sui fraude circumventam in integrum restituit.

2. OLIM CAMPUS ERAT.] Quem vita *Caroli Magni* apud *Pithæum* *Sinitfeldt*, *Annal. Franc. incerti Auct. apud eundem Sinitfelde*, *Annal. Fuldenf. Sinitfeldt*, *Astron. apud Reuberum Sintfelt*, *Adelmus Smetfeldum* pro *Sinetfeldun*, *Regino Finisfelt* pro *Sinitfelt*, *Poëta Anonym. Sinotbfeld*, diplomata *Ottonis III. Imp. & S. Henrici Regis*, infra ad monument. *Sendæ, Soretfelt & Sorehtfeld*, quasi infœcundum & sterilem campum dicas, & ejusdem *Henrici* literæ in monument. *Saltus Teutoburgiensis* editæ, *Sinatfeld* nuncupant. Item literæ *Theodori de Herse An. 1445. de donatione bonorum in devastatis pagis, & marcis in SENTEFELDE, in Haren, Knickenhagen, Wulfesen.* Et literæ *Stephani, Gerlaci, & Theodori de Malsborch, de decima vastati pagi Ostelrein in SENTFLDE An. 1481. data*, *SENTFELDE* appellant. Unde, cum hodiernum nomen *Sentfelt* ab antiquo parum discrepet, miror *Reinerū Reineccium*, eruditissimum cæteroque scriptorem, & *Paderbornensium* locorum, utpote qui *Steinhemii ad Ambram*

bram natus fuit, haud dubiè gnarum, in notis ad Poëtam Anonym. *Sendam*, Paderbornensis & Lippiensis ditionis vastum desertum, pro *Sintfeld*, interpretatum. Pari errore labitur Letznerus, qui pro *Sentfeld* hic nobis *Wintfeld* obtrudit; & Henricus Hovellius in speculo Westphaliae veteris ms. qui *Sintfeld* in Delburgia collocat. Vocabulo *Felt*, campum jam olim appellatum esse, liquet ex Aimoino l. 2. c. 13. *Quo tempore Longobardi relicta Rugorum patriâ venerunt in campos patentes, qui sermone barbarico Felth appellantur.* Quid verò illud *Sinit*, *Sini*, *Sinet*, *Sinot*, *Sinat*, denotet, equidem nescio. Bernardus Mollerus l. 5. de Rheno, à synodo, quæ nostratibus hodie dum *Sent* dicitur, unde *Sentgericht*, hoc est, iudicium synodicum, hoc nomen deducit; quasi Quintilius Varus, qui *jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine traheret aestiva*, jus ibi dixerit, sive antiqui nostri Saxones conventus egerint: quibus si æquè notum, usitatumque Centenarum iudicium fuisset, atque Alemannis & Francis fuit (de quo lex Alemannorum, & Beatus Rhenanus l. 2. rer. German. *Regnum siquidem Francorum in Comitatus divisum erat, hi in Centenas: harum autem Praeses Centenarius & Centgrafius, Assessores Scabini dicebantur*) suspicari forsan liceret campum *Sentfeld* ex eo denominatum, quòd huiusmodi iudicia illic exercerentur.

3. QUO PRÆLIA SAXO MINATUS.] Saxones etsi tot præliis, tot cladibus fracti, identidem tamen Francorum jugum excussere, quemadmodum *victores victique nunquam solidâ*, ut Tacitus ait hist. l. 2. c. 7. *fide coalescunt.* Quare teste Astron. apud Reuberum An. 794. *Rex bipartito exercitu Saxoniam petere statuit, eo videlicet modo, ut ipse cum dimidia parte copiarum ab Australi parte intraret; Carolus verò filius ejus cum alia medietate Rhenum apud Coloniam trajiceret, & in eandem regionem ab occidente veniret.* Quo factò, licet Saxones in campo, qui *SINTFELT* vocatur, quasi prælium cum Rege commissuri consedissent, ibique adventum ejus opperirentur, amissâ victoria spe, quam sibi paulò antè falsò pollicebantur, ad deditionem omnes conversi sunt, victique sine prælio, victoris potestate se subdiderunt. Dederunt igitur obsides, & jure jurando fidem Regi velle servare promiserunt. Eadem, sed brevius, narrat vita Caroli M. apud Pithæum. Saxones autem congregati preparaverunt se ad bellum in campo *SINTFELT*: sed cum

audissent se ex duabus partibus esse circumdatos, timore pleni promiserunt se esse Christianos, & fideles Domino Regi.

4. FRANCORUM SIGNIS OBVIA SIGNA TULIT.] Antiquis Germanis nostris militaria signa fuisse in usu testatur Tacit. de morib. Germ. effigies, & signa quadam, detracta lucis, in praelium ferunt, & lib. 4. hist. de Civili Batavo & Germanis hiberna legionum Romanarum in Rheni ripa obsidentibus. Hinc veteranarum cohortium signa, inde deprompta silvis lucisque ferarum imagines, ut cuique genti inire praelium mos est, mixta belli civilis externique facie obstupescerant obsessos. Quarum autem fuerint ferarum imagines, nec Tacitus, nec alius quisquam declaravit. Omnis generis animalium fuisse, quemadmodum apud Romanos & Aegyptios, maximè credibile esse, ait Cluver. Germ. antiq. l. 1. c. 49. De Saxonum signis hæc scribit Widekindus Corbeiensis l. 1. Annal. Hic arripens signum, quod apud eos habebatur sacrum, leonis atque draconis, atque de super aquila volantis in signitum effigie. Francis verò tempore Pharamundi Regis usitatos tres bufones aureos in area nigra, seu nigros bufones in area aurea; à Meroveo ex objecto viso bufones verfos in leones; à Clodoveo leones in lilia, quæ cum essent indefinita, Caroli VI. edicto tria retenta, asserit Theodorus Hop-pingius Susatensis in suo de insignibus opere erudito.

5. SED VICTUS CESSIT, TITULO VICTORIA DONAT MOENIA.] Annal. Fuldens. Saxones in SINITFELT congregati à Carolo subacti sunt, & tertius ex eis homo translatus. In Annal. incerti auctor. apud Pichæum eadem iisdem panè verbis referuntur. Ab hac victoria oppidum Wünnenberg in agro Sentsfelt/ edito loco situm, nomen accepisse creditur, sicut Wintfelt/ id est, campus victoriae, à clade Varianna. Lipsius in notis ad lib. 1. Annal. Taciti.

6. SI MARATHON.] Campi Marathonis, qui abest Athenis circiter millia passuum decem, ingenti Persarum clade nobilis, meminit Cornelius Nepos in Miltiade. Eundem magnarum & multarum virtutum testem nominat Pomponius Mela l. 2. vid. Herodotum l. 6. Pausaniam l. 1. Justinum lib. 2. Agellium l. 7. c. 21.

7. PERSIS NOMEN FATALE PEREMPTIS.] Pugna Marathoniana nihil nobilior, nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit. Cornelius Nepos l. c. Ducenta enim millia Persæ eo praelio, sive
 ran-

naufragio amisere. Justin. l. 2. c. 9. Orosius. Ex Atheniensibus contra centum & nonaginta tantum milites desideratos refert Herodotus.

8. MILTIADÆ JACTAT CLARA TROPÆA DUCIS.] *Miltiadi, qui Athenas totamque Græciam liberavit, talis honos tributus est in porticu, quæ Pæcile vocatur, quum pugna depingeretur Marathoniam; ut in decem Prætorum numero prima ejus imago poneretur, isque hortaretur milites, præliumque committeret.* Cornelius Nepos l. c. Alterum Miltiadis præmium sunt tropæa ex hostium manubiis, quibus se à somno quotidie excitari jactabat Themistocles. Cicero 4. Tuscul. quæst. & Plutarchus. Porro de Græcorum tropæa figendi consuetudine, tum aliunde, tum ex Plutarchi Pelopida, & Cornelii Nepotis Datame liquet. Quinam autem primi inter Romanos tropæa posuerint, tradit Florus lib. 3. cap. 2. *Domitius, inquit, Ahenobarbus, & Fabius Maximus, ipsis quibus dimicaverant locis, saxeas erexere turres, & de super exornata armis hostilibus tropæa fixere, cum hic mos inusitatus fuerit nostris. Nunquam enim populus Romanus hostibus domitis suam victoriam exprobravit.* Quod sanè Germanicus Cæsar Germanis, Arminii militibus, in campo *Idistaviso*, prope Eisdorfium, haud procul Mindâ, inter Oldendorpium & pagum *Stemmen* / si Cluverio credimus; si verò Lipsio, in notis ad Tacit. Annal. l. 2. n. 44. infra Bremam, mare versùs, ad pagum *Begefact* / superatis haud observavit: ita enim hac de re scribit Tacit. lib. 2. Annal. *Miles in loco prælii Tiberium Imperatorem salutavit. struxitque aggerem, & in modum tropæorum arma, subscriptis victarum gentium nominibus, imposuit. Haud perinde Germanos vulnera, luctus, excidia, quàm ea species dolore & irâ adfecit.* Chytræus in deliciis itinerum, tradit hæc tropæa sterisse erecta cis Visurgim in Comitatu Diepholtano, prope stagnum *Dumeram*.

9. QUI PARCERE VICTIS MALUIT.] Sic Carolus tertio quodque Saxonum, quos in *Sintfelt* subegerat, ut suprâ meminimus, in alias oras traducto, reliquis supplicibus, more suo ignovit: *Praclaram victoriam ratus, in qua plus esset clementia, quàm crudelitas.* Cornelius Nepos in Timoleonte. Probè etiam gnarus, *novum imperium inchoanti utilem esse clementiæ famam.* Tacit. hist. lib. 4. c. 63. & *si egregium est hostem dejicere, non minùs esse laudabile infelicis scire misereri.*

veri. Valerius Max. lib. v. Caterùm de Saxonibus utriusque Albis ripæ accolis in Galliam & Germaniam deportatis, suprà diximus in monumento Bocæ §. 7. Bonfinius etiam in remotiores provincias trajecos memorat, Decad. 1. lib. 9. *Non solùm, inquit, è Saxonibus abducti obfides Principum filii, sed ut eorum vires honestiùs extenuarentur, multa quoque ex his in Daciam, Pannoniam, diversasque regiones deducta colonia, quarum adhuc innumera Sarmatiam, ulterioremque Daciam incolunt.* Secutus nimirum hac in re Carolus exemplum veterum Romanorum: Tiberius namque ex his ipsis locis, ubi Drusus adversus Sicambros castellum Alifonem posuerat, *Sicambros traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocavit.* Sueton. in Aug. cap. 23. Quantus autem eorum, quos in Gallias Tiberius trajecit, numerus fuerit, Eutropius, quem sequitur Lipsius libro 1. de magnitud. Rom. & Cluverius, memoriæ prodidit lib. 7. *Tiberius quadringenta millia captivorum ex Germania transtulit, & supraripam Rheni in Gallia collocavit.* Eodem usus consilio Probus Imp. teste Vopisco, *accepit sedecim millia tyronum, (è Germanis nostris) quos omnes per diversas provincias sparsit, ita ut numeris vel limitaneis militibus, quinquagenos vel sexagenos intersereret, dicens: sentiendum esse, non videndum, cum auxiliaribus barbaris Romanus juvatur.* De Vandalis & Burgundionibus à Probo devictis, & in Britanniam deportatis, Zosimus lib. 1. *De Francis à propriis ex origine sedibus avulsis, ut in desertis Gallia regionibus collocati, etiam pacem Rom. Imperii cultu juvarent, & arma delectu,* Panegyrici, Constantino Imp. & Maximiniano Aug. dicti, meminunt.